

I dette nummer:

- MF får tildele doktorgraden s. 8-9 og 12-13
- Kall og eventyrlyst s. 2
- MF-lærere om New Age s. 4-5
- Andakt, studium, m.m.

LYS og LIV

UTGITT AV:
DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

*Underveis til India***Både kall og eventyrlyst**

Av N-P E

Det er både kall og eventyrlyst som ligger bak når han nå er i Århus og forbereder seg til noen måneders innsats i India, medgir han, 21 år gamle Dag Tjemsland fra Bryne. Etter to år som student ved Menighetsfakultetet følte han behov for en studiepause, og etter avsluttet semesteremne i praktisk teologi, passet det å bruke et år på India-drømmen.

Når dette leses, er Dag snart ferdig med et grunnkurs i nyreligiøsitet ved Det Teologiske Fakultet ved Universitetet i Århus. Kurset går over ett semester. I tillegg vil han følge temakvel-der og seminarer ved Dialogsenteret i Århus, der den kjente religionsforskeren, dr. theol. Johannes Aagaard arbeider. Senteret har god kompetanse på India, med et rikholdig bibliotek, et omfattende arkiv og lang erfaring i nyreligiøse studier. Det var under fjorårets sommerferie Dag kom i kontakt med Dialogsenteret, etter først å ha hørt forlydender om at man derfra hadde et prosjekt i India som man deltok i.

Prosjektene starter opp i India hver høst, og man ønsker å komme i kontakt med vestlig ungdom som kanskje er kommet «ut å kjøre». – Vi vil være et kristent alternativ i mangfoldet, sier Dag.

Økumenisk

Det er den økumeniske organisasjonen Western Youth in East (Vestens Unge i Øst) som står bak dette tilbudet, som hvert år sender ut 20 kristne ungdommer. Etter et ti-ukers kurs i India, går resten av året med til å vise kristen omsorg overfor landsmenn og med-europeere.

– Noen trenger medisinsk hjelp, andre er heftet på stoff.

Blakke og underernærte. Visum-problemer, psykiske problemer og religiøse problemer. Dette er bare stikkord for den virkelighet mange av dem befinner seg i, sier Dag.

I India blir deltakerne delt inn i team på fra tre til fem personer. Teamene får forskjellige oppgaver. De som blir plassert i Sør-India skal hovedsakelig drive med hjelpearbeid, men teamene i Nord-India arbeider mer med dialog. «Lytt, lær, snakke, vitne» er stikkord for disse teamene. Det er i Sør-India man finner kultstedene som vestlig ungdom oppsøkte i 60-årene, og hvor en del er blitt «hengende etter», mens man finner de religiøse

sentra for guru- og tempelbevegelsene i Nord-India.

Deltakerne i prosjektet må være innstilt på et enkelt liv på samme premisser som dem de skal forsøke å få i tale. Det er en frivillig innsats som fordres, og man må bære alle utgifter selv.

Prosjektet har vart i omlag fem år, og det har hvert år vært en og to norske deltakere i det. I arbeidsåret 1990/91 blir det tre nordmenn med. Nordmennenes kontakt med organisasjonen har til nå vært via den svenske underavdelingen, men i januar ble det konstituert en norsk underavdeling av Western Youth in East, kan Dag Tjemsland fra Bryne fortelle. (Over til side 9)

LYS og LIV

Utgiver:

Det Teologiske Menighetsfakultet

Ansvarlige redaktører:

Tore Kopperud
Erling Servan

Redaktør:

Trond B. Solvang

Redaksjonssekretær:

Nils-Petter Enstad

Illustrasjoner:

Marita Elvemo Sivertsen

Lys og liv er innformasjonsblad til Det Teologiske Menighetsfakultet. Bladet utkommer med 6 nummer årlig, og sendes til alle MF-for-eningene, samtlige menighetsråd i landet og alle navngitte bidragsytere.

Alle som ellers ønsker det, får bladet gratis tilsendt.

Gaver til MF:

Alle gaver du gir til MF's arbeid kan du trekke fra på selvangivelsen (i følge skattelovens paragraf 44).

Studier ved MF:

MF tilbyr følgende studier:

- Kristendoms-kunnskap (grunn-fag, mellomfag og hovedfag).
- Teologi med praktisk-teologisk seminar.
- Kateketseminar.

Ta kontakt med studieveilederne!

Det Teologiske Menighetsfakultet

Adr.: Gydas vei 4 – 0363 Oslo 3

Tlf.: (02) 46 79 00

Fax.: (02) 69 18 90

Bankgiro: 6038 30 18636

Postgiro: 5 12 87 80

Trykk: Allservice A.s

Opplag dette nr. 30 000

Forsidefoto: Ann Elisabeth Nordbo

Fremtidens MF

Det er så sant som det er sagt, at det er vanskelig å spå – især om fremtiden! Nå er det vel ikke på sin plass med noen særlige spådommer i «Lys og Liv», men noen tanker om fremtidens MF burde ha sin berettigelse – ikke minst på bakgrunn av vårens spennende møte i Forstanderskapet.

Foruten mer ordinære saker til behandling, forelå det denne gang på forstander-nes bord to innstillinger av stor viktighet. Selv om man vil komme tilbake til dem på neste års møte, så brukte man likevel en hel dag på samtalen om disse doku-menter alt i år.

Det ene – «Personell og struktur» – kan vel helst beskrives som «til innvortes bruk» på huset, fremfor alt med sikte på forenkling både når det gjelder regelverk og saksbehandling. Det andre – «Menighetsfakultetet frem mot år 2008» – vil nok ha større interesse utenfor Gydas vei, og skal derfor vies litt ekstra oppmerksomhet. I et innledende avsnitt tales det om «Bærende ideer», og det faller naturlig å stanse her, så meget mer som forstanderne valgte å gjøre det samme. Her kan vi bl.a. lese følgende: «Det teologiske Menighetsfakultet baserer sin virksomhet på Bibelen som Guds ord og på vår kirkes evangelisk-lutherske bekjennelse.... Fakultetet vil tjene både den offisielle og den frivillige arbeidslinje innenfor Den norske kirke, men ønsker å bevare sin uavhengighet både i forhold til de offisielle kirkelige organer og de frivillige organisasjoner. Dette gjenspeiler seg i fakultetets valgordninger og kallssystem».

Hva skal så fremtidens MF gjøre? Det samme som for – og noe mer i tillegg. **Teologistudium**, for de fleste med sikte på **prestetjeneste**, med større vekt på arbeidet med den praktiske teologi.

Kristendoms- og kateketstudium med sikte på ulike tjenester i skole og kirke. **Forskerutdanning**, nå som også MF er gitt retten til å tildele den teologiske doktorgrad.

Etterutdanning, nå som også MF har løftet dette frem som hovedsak.

Ekstern virksomhet bør også særskilt nevnes. En mulig «filial» – virksomhet i Tromsø, kursstilbud for praksisveiledere og utbygd literaturtjeneste får stå som noen få stikkord.

Hva skal så fremtidens MF være? Det samme som for – om enn i fornyet utgave. Et **Bibelens hus**, hvor mennesker først og fremst har sin glede i Guds ord og henter inspirasjon til lære og liv fra møtet med Ordet.

Et **bønnens hus**, hvor de tendenser vi den senere tid har merket på huset til en bønnevekkelse, kan fremstå enda tydeligere i en pågående og vedvarende bønnetjeneste.

Et **omsorgens hus**, hvor vi har syn for hverandre og den enheten som vi kristne representerer, og sans for hverandre og de forskjeller som vi mennesker nå en gang bærer på.

Et **kirkenes hus**, hvor vi konstruktivt og kritisk arbeider med spørsmål av betydning for kirkens liv, ofte heller ikke uten betydning for samfunnet.

Vi har i den senere tid opplevd at vi har politikernes oppmerksomhet. At kirke-folkets blick følger oss, venter vi faktisk. Men vi venter mer enn pengestotte og anerkjennelse fra dem – vi venter at vi følges, ja bæres av bønn.

Når vi ber Gud om at Han må se til all teologisk utdanning i Norge og rundt om ellers i verden, så har vi samtidig frimodighet til å be om at Guds øye må hvile over MF til velsignelse. Bare så lenge det er tilfelle, bæres vi. Men så sant denne forutsetning er til stede, så kan det trygt sies også om fremtidens MF, det som MF-forkortelsen ofte er blitt utlagt som: **Mot Fremtiden Med Frimodighet**.

Tore Kopperud

MF-lærere om New Age

Fra kurs til bok

Av N-P E

Det som begynte som en tema- dag på MF høsten 1987, og som fortsatte på Østlandske lærerestevne, foreligger i disse dager som bok fra Credo forlag: *Mellom kvanter og gurer – En bok om New Age*. Fire av de fem bidragsyterne er teologer. Tre av dem er lærere ved MF, den fjerde er leder i retreatbevegelsen. Den siste av forfatterne er fysiker.

Det som er «nytt» med denne boken i forhold til tidligere bøker om New Age, er ikke minst en skikkelig kvantefysisk vurdering av New Age som påstått vitenskap, mener førstelektor Arild Romarheim, som er en av forfatterne til boka.

– Førsteamanuensis Kristoffer Gjøtterud gir en skikkelig og dokumentert gjendrivelse av påstandene fra New Age-hold om at de er vitenskapelige, og det er meget nyttig, sier Romarheim. Dessuten går den teologiske drøftingen av New Age dypere i denne boken enn den har gjort i tidligere bøker, ifølge Arild Romarheim.

Noe å lære?

Det har vært gjort mange forsøk på å få istand dialoger mellom kirken og New Age. I det panelet som står bak den nye boken, er det ulike meninger om riktigheten og ønskeligheten av dette. Kristoffer Gjøtterud stiller seg meget avvisende til slike tanker, mens Joachim Grün stiller seg langt mer åpen for det.

– New Age må på mange måter sies å være vitnesbyrd om en positiv lengsel, mener Arild Romarheim, og tilføyer at han er enig med Joachim Grün når han sier at det er tre måter kirken kan møte den lengselen som på New Age er et vitnesbyrd om: Ved avvisning, ved naturligjøring og ved «døping».

To grøfter

Fakultetslektor Svein Olaf Thorbjørnsen peker også på de to grøftene kirken lett kan falle i når det gjelder å forholde seg til New Age, med demoniseringen som den ene ytterligheten, og tilpassningen som den andre. Man må klart og bestemt understreke hvor skillelinjene går, men dette må skje på en måte som viser respekt

for det alvor og den truende situasjon som New Age er sprunget ut av. Kirken selv er ikke uten ansvar for denne situasjonen, minner Svein Olaf Thorbjørnsen om.

Thorbjørnsen er også opptatt av at kirken er bevisst på hva slags strategi den velger i møtet med New Age. – Kirken og troen må besinne seg på sin egenart og gjøre seg bruk av den erfaring og kunnskap den har vunnet gjennom to tusen år, understreker han. Ikke minst må man analysere den språkbruk New Age benytter, mener Thorbjørnsen. Denne språkbruken går i stor grad ut på å bruke termer som beskriver kjente, kristelige realiteter, men som fra New Age sin side blir gitt et nytt innhold.

Glimt fra pressekonferansen der boka «Mellom kvanter og gurer» ble presentert. Foran fra venstre: Førsteamanuensis Kristoffer Gjøtterud, daglig leder Joachim Grün og førstelektor Oskar Skarsaune. Bak: Fakultetslektor Svein Olaf Thorbjørnsen. Førstelektor Arild Romarheim var ikke til stede da bildet ble tatt. (Foto: Øystein Gloppestad, Vårt Land)

Kirkehistorisk vurdering av New Age

«Oppstår når kulturen oppløses»

Av N-P E

Kirkehistoriker og førstelektor Oskar Skarsaune mener at det først og fremst er i situasjoner med kulturelt oppbrudd at «New Age»-fenomener dukker opp som utfordringer til kirken. Hans bidrag til boken «Mellom kvanter og guruer» har vært en parallellføring mellom vår tid og oldtidens «New Age»-bevegelse, nemlig gnostisismen.

– Det er slående hvor parallell situasjonene i sin alminnelighet er i storbyene i antikken og vår egen kultursituasjon, der gamle, tradisjonelle nasjonale religioner – faktisk «statsreligion», står under sterkt press og er på vikende front. Når det etablerte, religiøse liv ikke uten videre er i stand til å møte dette presset, oppstår et stort marked for ny-religiøsitet i betydningen nye religioner, sier han.

New Age har ikke vært en konstant utfordring for kirken gjennom hele kirkehistorien, men i kultursituasjoner der kulturen er i oppløsning, eller hvor det skjer et kulturelt oppbrudd, ser vi at det dukker opp, påpeker Oskar Skarsaune. Slik var det i antikken og slik var det i middelalderen.

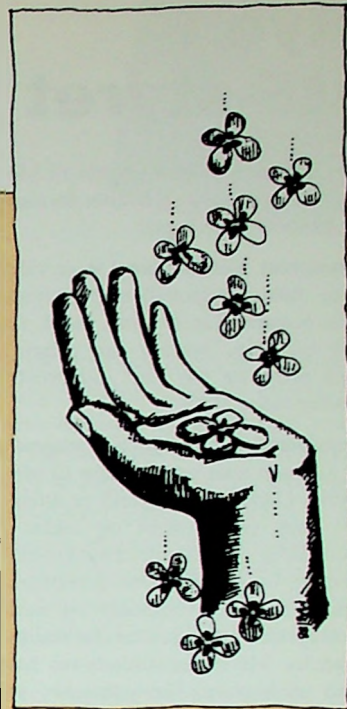
– Etter at den kristne en-

hetskulturen begynte å brytes opp mot slutten av forrige århundre, fikk vi fenomener som spiritisme og antroposofi og andre med samme preg. De var på mange måter forvarslere om det som skulle komme, sier Oskar Skarsaune. Som kirkehistoriker er han ikke overrasket over dette, med tanke på den oppblomstring av sektdannelse som har funnet sted gjennom hele det 20. århundre.

Legger seg

Selv om en historiker helst ikke skal forsøke seg som profet, tror ikke Oskar Skarsaune det er vanskelig å gjette at New Age som en markertølge, forholdsvis snart vil «surfe» forbi strendene og legge seg.

– Men underveis har denne bølgen gjort noe med norsk folkereligiøsitet, og lagt grunnlaget for en ny måte å tenke på når det gjelder gudsforestillingen, menneskesynet og naturforståelsen, der det blir uklare grenser mellom disse tre. Det vil forsterke tilbøyeligheten til en grunnleggende panteisme som jeg iblant har spurt meg selv om den er et ur-norsk fenomen, sier Oskar Skarsaune til slutt.

Takk for:

- alle som har meldt seg som studenter fra neste semester
- alle som bruker tid og krefter på å evangelisere blant barn og unge

Be for:

- nye styremedlemmer
- alle studenter som blir uteksaminert i sommer
- studenter som er i sommerpraksis
- alle som er i den situasjon at de skal velge studium

Nye i MF-styret

Tre nye navn er blitt knyttet til Menighetsfakultetets styre etter forstanderskapets møte i april.

Domprost Nils Kritian Lie er valgt som første varamedlem til styret. Nils Kristian Lie er cand. theol. fra MF fra 1966. Han har lang erfaring som prest, og har vært domprost i Hamar siden 1985.

Personalsjef Oddbjørn Lyngroth er innvalgt som varamedlem til MF-styret. Oddbjørn Lyngroth er utdannet som siviløkonom og lektor i handelsfag fra Handelshøyskolen i Bergen, og har dessuten grunnfagseksamen i statsvitenskap og mellomfagseksamen i kristendomskunnskap fra MF. Som student var han med på å starte Navigatørens arbeid i Bergen, og var fra 1980 til 1984 studentsekretær i Navigatørene. Han har vært ansatt som personalsjef ved Deminex Norge a/s siden 1988.

Forlagssjef Aud Sæverås er innvalgt som varamedlem til MF-styret. Aud Sæverås er lærerutdannet, og har sammen med sin nå avdøde mann, Olav Sæverås, vært misjonær i Etiopia i en årrekke. De var utsendt av Norsk Luthersk Misjonssamband. Hun har skrevet og redigert en rekke bøker om misjon. Etter flere år som redaktør i Lunde forlag, ble hun forlagssjef i 1988.

Rektor-vikar

Styret for Kateketseminaret ved Menighetsfakultetet har kallet og engasjert fakultetslektor Svein Olaf Thorbjørnsen (39) som fungerende rektor for kateketseminaret for studieåret 1990/91. Samtidig har styret for Menighetsfakultetet kallet og ansatt Thorbjørnsen i fast stilling som fakultetslektor i systematisk teologi. Fra 1985 til 1988 var han fakultetets studieveileder i teologi.

Lektor-vikar 1

Forskningsstipendiat Vidar Leif Haanes (29) er av Menighetsfakultetets styre kallet og engasjert som fungerende fakultetslektor i kirkehistorie for studieåret 1990/91. Haanes skal vikariere for førskolelektor Oskar Skarsaune mens denne har ett års permisjon for å arbeide ved Lutheran Theological Seminary i Hong Kong.

Vidar Leif Hanes er fra Kristiansand. Han avla teologisk embetseksamen i 1985, og praktisk teologisk eksamen året etter. Etter å ha vært marineprest og vikarprest, ble han høsten 1988 ansatt som forskningsstipendiat i kirkehistorie ved MF. På grunn av vikariatet neste studieår, vil forskningsperioden hans bli forlenget med ett år.

Lektor-vikar 2

Cand. theol. Jan-Olav Henriksen er kallet og engasjert som vikar for fakultetslektor Svein Olaf Thorbjørnsen ved Institutt for kristendomskunnskap

mens Thorbjørnsen fungerer som rektor ved kateketseminaret. Jan-Olav Henriksen er født i 1961, og tok teologisk embetseksamen i 1982. Han har vært NAVF-stipendiat ved MF i perioden 1987-90.

Ny NT-lærer

Styret ved Det teologiske Menighetsfakultet har kallet og ansatt cand. theol. Robert Williams Kvalvaag (34) som vitenskapelig assistent i nytestamentlige fag ved Institutt for kristendomskunnskap. Han er ansatt for en periode på fra ett til tre år.

Robert Williams Kvalvaag to teologisk embetseksamen med MF våren 1985. Siden 1986 har han vært fast ansatt ved Løkenåsen ungdomsskole i Lorenskog.

Fakultetslektor i hebraiske språk

Feltprest Tor Magnus Amble er kallet og engasjert som fakultetslektor i hebraiske språk fra 1. august 1990 for en periode på tre år. Tor Magnus Amble er født i 1959, og tok praktisk-teologisk embetseksamen ved MF våren 1989. Han er nå feltprest på Helgelandsmoen.

Teologisk konsulent

Cand. theol. Richard Blucher er ansatt som teologisk konsulent i halv stilling. Han tiltrådte 1. juni. Richard Blucher er født i 1952, og tok teologisk embetseksamen ved MF i 1989. Fra før har han omfattende teologisk og pastoral-kliniske utdannelse fra såvel USA som Norge. I USA har han tjenestegjort som menighetsprest, sykehusprest, fengselsprest og ungdomsprest i Metodistkirken.

Veileder-vikar

Anna Ramskov Laursen er engasjert som vikar for studieveileder Berit Basmo Kvidaland har fødselspermisjon. Anna Ramskov Larsen avlegger teologisk embetseksamen i vår.

Assisterende landssekretær

Stud. theol. Asgeir Sele er engasjert som ny assisterende landssekretær i 2/5-stilling etter cand. theol. Arnfred Lunde, som skal ut i prestetjeneste som kapellan i Orkdal prestegjeld i Nidaors bispedømme. Asgeir Sele er er foreløpig engasjert for perioden 25. april til 31. oktober 1990.

Jesu venners kjennetegn

Andakt ved generalsekretær Jens-Petter Johnsen

Bibeltekst: Joh 15, 10–17

Jesu venner er utvalgt av ham selv.

Kvelden før Jesus forlater sine disipler, sier han til dem: «Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere.» Det samme sier han til dem som i dag engstelig spør om Jesus vil vedkjenne seg dem.

Han vil! For han velger seg ut venner etter helt andre kriterier enn det vi gjør. Han spør ikke etter hvor fremstående, hvor dugelige, hvor begavede vi er. Han sier til oss: «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så skal jeg gi dere hvile.

Dere er utvalgt!

Jesu venner kjennetegnes ved at de holder hans bud.

Å holde Guds bud, betyr først og sist å holde fast ved dem. For hvordan skal man ellers leve etter dem? I Salmenes bok beskrives Jesu venner slik: «De har sin glede i Herrens lov og grunner på den dag og natt.»

Guds ord får plass i deres liv. De holder ordet for sant og rett. Alle Herrens bud sammenfattes av apostelen Johannes slik: «Og dette er hans bud: Vi skal tro på hans Sønn Jesus Kristi navn, og elske hverandre, slik som han bød oss.» Ordet, budene og troen hører sammen. Man kan ikke tro uten å holde seg til Guds bud. Ordets hørere er også dets gjørere.

Luther sier: «Vi frelses av troen alene, men troen er aldri alene.»

Derfor: Jesu venner kjennetegnes ved at de elsker hverandre.

Jesu preger sine venner med sin kjærlighet. Kjærligheten er en utstråling fra Gud selv. Treet som vokser ved bekken visner ikke og tørker ikke, men bærer blomst og frukt i sin tid. Slik er det også med den som holder fast på Guds ord.

Jesu venner kjennetegnes på deres store glede.

Jesu sier at han vil gi sine disipler en fullkommen glede. Han mener ikke en glede som alltid

og til alle tider ropes ut, men den varige gleden: Gleden over å få være et Guds barn. Gleden over at våre synder er sonet. Gleden over at Jesus rekker oss sin tilgivelse hver gang vi i våre hverdagsliv likevel ikke kjennetegnes av Guds kjærlighet. Gleden over det håp som venter midt i dødens håpløshet. Den gleden som varer når ingen annen glede finnes mer. For der hvor syndenes forlatelse er, der er liv og salighet.

Ingen kan ta feil av kjennetegnene på Jesu venner!

Stor historisk begivenhet:

MF får tildele doktorgrad

Av N-P E

Dekanus verken kan eller vil si noe navn, men han tror ikke det behøver å drøye lenge før den første doctor theologiae, kreert av Det teologiske Menighetsfakultet, er et faktum. – Det kan komme raskere enn vi tror, slår professor Magne Sæbø fast overfor Lys og Liv.

Til tross for at det alltid har vært drevet teologisk forskning på høyt, vitenskapelig nivå ved Menighetsfakultetet og dertil i flere ti-år vært holdt forskerseminarer, var det først rundt 1980 noen første gang satte ord på den tanke at også MF burde ha anledning til å tildele doktorgraden i teologi. Det var i fakultetets forstanderskapsmøter tanken ble luftet de første gangene. Lærerrådet ved MF tok opp hansken, og ba om at saken ble utredet. Også andre av «husets organer» behandlet saken, og 9. desember 1987 ble den formelle søknaden om tildelingsrett sendt det daværende Kirke- og undervisningsdepartement.

Svaret forelå som Kongelig resolusjon av 30. mars 1990, der det ble bestemt «at Det teologiske Menighetsfakultet gis adgang til å tildele graden doctor theologiae» ut fra en ordning som er beskrevet i et eget reglement.

– Blant lærerne ved fakultetet har noen av oss vært litt reservert når det gjaldt dette. Vi visste at en eventuell innvilgelse av dette, ville medføre mye merarbeid; men når vi nå har fått retten, er vi selvsagt innstilt på å bære de «omkostningene» både i snever og vid forstand som dette medfører, sier Magne Sæbø.

En endring i professorenes arbeidsrutiner der det gis mer tid til veilederarbeid og forskerseminarer, har også bidratt til å legge forholdene til rette for doktor- kreeringer ved MF.

Forskerseminarer

Tradisjonen med forskerseminarer er blitt innarbeidet ved MF etter at professor John Nome som den første tok det opp på 1960-tallet. I 1970- og 80-årene har andre professorer, som Ivar Asheim, Edvin Larsson og Magne Sæbø ført tradisjonen videre.

– Noen ganger har vi hatt et samlet tema gjennom semesteret. Men det vanligste har vært at de inviterte forskerrekrutter, vitenskapelige assistenter, stipendiater og til dels lektorer, har kunnet presentere noe av det de har under arbeid og delta i drøftelser omkring dette. Ved akademiske institusjoner i Sverige kaller man denne typen seminarer for «doktorand-seminarer», sier professor Sæbø, som tilføyer at også viderekommende studenter har vært invitert til disse seminarer.

Nyheten om at MF hadde fått rett til å tildele graden «Doctor Theologiae» ble mottatt med glede, men feiret nøkternt, med bløtkake på «lærerkaffen» mandag 2. april og administrasjonsskaffen to dager senere. Bildet er tatt ved sistnevnte anledning, og viser, fra venstre, undervisningsleder Birger Henrik Fossus, dekanus, professor Magne Sæbø, og direktør Erling Servan. (Foto: Nils-Petter Enstad).

Dr. theol. og/eller dr. artium?

I søknaden til det daværende Kirke- og undervisningsdepartement søkte Menighetsfakultetet om rett til å tildele såvel dr. theol.-graden som dr. artium-graden. Av disse henger dr. theol.-graden klart høyest, og er også den med lengst tradisjoner. Da saken var kommet godt i gang, ba departementet professor Sæbø foreta en prioritering mellom disse to.

– Uten å nøle erklærte jeg at dr. theol.-graden var mest interessant for oss, sier Sæbø.

I høringsuttalelsene fra de andre universitetene gjaldt de sterkeste reservasjonene at MF skulle få rett til å tildele graden dr. artium, som er laget for Det historisk-filosofiske fakultet. Universitetene i Bergen og Oslo hadde dessuten prinsipielle innvendinger av universitetspolitisk art mot at MF skulle få en slik rett i det hele tatt. De så det som uheldig at man brøt med en langvarig, norsk tradisjon der det å utnevne akademiske doktorer har vært en statlig sak.

– Men det er ingen grunn til å frykte at det er «fritt fram» for alle private høyskoler å få tildelingsrett til doktorgraden etter dette. Statsråd Einar Steensnæs har uttrykkelig presisert at det ligger strenge, vitenskaplige kriterier til grunn for vedtaket, som har skjedd med hjemmel i Privat-høy-skolelovens paragrafer 9 og 10, understreker professor Magne Sæbø overfor Lys og Liv.

MF har imidlertid ikke trukket

sin søknad om også å få tildele graden dr. artium; den er bare stilt i bero. Departementet har heller ikke direkte avvist den.

Ikke «prøve og feile»

Allerede før sommerferien starter arbeidet med den praktiske tilretteleggelsen av framtidige doktorgradstildelinger. Komiteen som skal arbeide med dette består av dekanus, undervisningsleder og professor Torleiv Austad. Ved siden av å drøfte praktiske ting, skal man også se nærmere på organiseringen av forskerutdannelsen ved MF. Forslaget i «2008-innstillingen» om et eget forskningsråd ved MF hører også naturlig med i komiteens arbeid, mener professor Sæbø, som er opptatt av at man skal komme i gang så fort som mulig, slik at de unge forskernes «prøve og feile»-periode blir forkortet og lettet.

Selv om Menighetsfakultetet er den første private høyskolen som får rett til å tildele doktorgrader, vil ikke dette bety noen som helst nivåsenkning; en doktorgrad fra MF kommer til å henge like høyt som en doktorgrad fra et av universitetene, og bare bli gitt etter den strengeste, faglige bedømmelse. En av måtene MF har sikret seg dette på, er ved å slå fast i doktorgradsreglementet at av tre sakkynndige, skal minst to være fra andre fakultet. Dette er faktisk strengere enn ved Universitetet, der man ikke har en slik klausul, sier professor Magne Sæbø til slutt.

Både kall og eventyrlyst

(Fortsettelse fra side 2)

Knytte til grasrota

Innen Western Youth in East mener man det er viktig at et eventuelt engasjement i organisasjonen også knyttes an til «grasrotnivået»; den enkeltes lokale menighet. Selv får Dag Tjemsland økonomisk bistand fra sin menighet og har deltatt i tema-kvelder om nyreligiøsitet og helgeseminar i menighetens regi.

Også på Jæren finnes det nyreligiøse aktiviteter, forteller han, og tilføyer at han ser dette året som et ledd i sin egen utdanning og utvikling som teologistudent og vordende prest.

Den nyreligiøse utfordringen er allerede sterk, og ligger an til å bli enda sterkere. Det er nødvendig med et oppgjør med dette, og for å kunne ta et slikt oppgjør, er det nødvendig å rustes ut, sier han, og tilføyer at man trolig bare har sett starten på den nyreligiøse bølgen.

Det er ikke nok å lese om dette; vi må gå i nærkonfrontasjon med den utfordringen, slår Dag fast. Ordet «åndskamp» vil han ikke bruke; det gir for mange negative assosiasjoner.

Det viktigste er at man elsker Gud, understreker han. Selv oppfatter han dette som en naturlig oppfølging av det tensingarbeidet han ble involvert i for to år siden: Christiania Tensing i Majorstuenområdet i Oslo. Der lærte han noe om å samarbeide på tvers av grenser og barrierer. Han lærte også noe om den frustrasjon som finnes blant mange unge, og som – for noens vedkommende – fører til en flukt, for eksempel til India.

– Jeg tror det er viktig med faste verdier, er Dag Tjemslands avslutningsreplik, før han iverksetter det som er litt kall og litt eventyrlyst.

Med professor Torleiv Austad artikkel avslutter vi ST-seksjonens serie med studie-artikler i denne omgang.

Professor Torleiv Austads artikkel handler om bønn, og om hva slags Guds-bilde vi får gjennom bønningen.

Før jul ga professor Austad ut boken *Bønn til Gud på Credo* forlag.

Gudsbildet i bønningen

Av Torleiv Austad

Hva forteller kristen bønn om Gud? Spørsmålet er interessant. Det peker på at bønningen har sitt gudsbilde. Dette er både en forutsetning for bønn og en følge av bønn. Vender vi oss til Gud i bønn, har vi i virkeligheten sagt en hel del om ham. Og samtidig skjer det av bønningen utvider vårt bilde av ham.

Nå vil det alltid være en vekselvirkning mellom bønn og gudsbilde. Bønningen bidrar til å forme gudsbildet, og gudsbildet bestemmer hva bønn er. Likevel kan det være av betydning å tenke over hva bønningen i virkeligheten sier om Gud. La oss gå ut fra at bønningen har sin bakgrunn i at Gud har talt til oss, og at vi i bønningen svarer på denne henvendelsen i du-form. Bønningen har sin struktur som består av tre ledd: (1) Tiltale til Gud., (2) takk og lovprisning, og (3) vårt ærend overfor ham. Hvis vi går ut fra dette er en gitt struktur, kan vi spørre hvilke konsekvenser den får for synet på Gud. La oss her nevne fem av trekkene i bønnens gudsbilde:

Gud er til

1. Bønningen understreker at: *Gud er til*. Vi har tillit til at han er til. Det bedende menneske har der-

for i praksis tatt stilling til et spørsmål som filosofene ofte har strevet med, nemlig: Finnes Gud? En ateist ber ikke til Gud, neppe heller en agnostiker. Hvis de gjør det, har deres ateisme eller agnostisisme slått sprekker. At vi i bønningen går ut fra Guds eksistens, betyr ikke at ethvert problem i denne forbindelse er ryddet av veien. Det kan ligge atskillig usikkerhet – for ikke å si tvil – i våre bønner. Troen, som puster gjennom bønningen, kan være vaklende. I bønningen vil det likevel ligge en tro på at Gud er til, tross alt. Dette er ingen allmenn bevisførsel for Guds eksistens, men en troens og bønnens erkjennelse av at han er til.

Gitt seg til kjenne

2. Bønningen bygger på erkjennelsen av at: *Gud har gitt seg til kjenne i historien*. Det ligger her en visshet om at Gud ikke skjuler seg for oss, men at han har latt oss få innblikk i hvem han er. Mennesker har fått se ham «bakfra» (2 Mos 33.23) og lære ham å kjenne gjennom Jesus fra Nasaret (Joh 14.9). Vi ber ikke til en ukjent Gud, men til en Gud som har opptrådt i historien og latt oss få et visst

innsyn i hans vilje. Gud har vendt sitt ansikt mot oss i en rekke konkrete situasjoner over et langt tidsrom. Når vi ber, tar vi ham og hans ord på alvor. Vi oppfatter det som sant at han vil at vi skal be, og at han hører våre bønner.

Personlig

3. Bønningen er betinget av at: *Gud er en personlig Gud*. Vi titaler Gud i du-form. Mønsteret er: «Fader vår, du som er i himmelen...» Paulus har lært oss å bruke den samme familiære tiltaleform som Jesus brukte: «Abba, Far!» (Gal 4.6; Rom 8.15, jfr. Mark 14.36). Dette er uttrykk for barnets nære og tillitsfulle henvendelse til sin far. En slik bønneform gir bare mening hvis Gud er en personlig Gud.

Hvis en avviser tanken om at Gud er en personlig Gud, får bønningen pustevanskeligheter. Det har vi sett eksempler på i enkelte teologiske skoleretninger. Der en går ut fra den oppfatning av vi overhodet ikke kan tale om Gud, og heller ikke til ham, er det ikke lett å be. Vi kan ikke godt be til oss selv, til vår tro eller til vårt gudsforhold. Avskrives troen på den personlige Gud og erstattes

med forestillingen om at Gud er dybde dimensjon i mennesket, får en problemer i bønnelivet. Med utgangspunkt i et slikt gudsbilde kom den engelske biskop John A. T. Robinson på 1960-tallet til den konklusjon at bønn ikke er en akt gjennom hvilken vi vender oss til Gud. Nei, etter hans mening er det å be å se medmennesket i Gud og Gud i medmennesket. Å be er da ikke noe annet enn å erfare det daglige livet i hele dets dyp. Resultatet blir omtrent det samme hvis en forutsetter at Gud først og fremst er en upersonlig livskraft i tilværelsen. På det grunnlag blir bønn et skritt på veien mot å bli et ansvarlig menneske. Det er da ikke en henvendelse til Gud. Vi står ikke overfor Gud i bønn. I beste fall gir dette gudsbildet rom for bønn som meditasjon og besinnelse.

Makt til å hjelpe

4. Når vi ber, tror og håper vi at: *Gud har makt til å hjelpe*. Det har han lovet å gjøre. Gjennom bønner viser vi at vi har tillit til at han virkelig holder ord og gjør det. Når vi er i stor nød, regner

den bedende med at Gud har makt til å gripe inn. Han kan gjøre det vi ikke kan. Når vi ber «La ditt rike komme» (Matt 6.10), ligger det under at vi mennesker ikke er i stand til å opprette Guds rike på jorden. Den skydbetyngede David greidde ikke å løse sitt problem etter at han urettmessig hadde ranet til seg Bateba. Han erkjente og bekjente sin synd, og sa til Gud: «Skjul ditt åsyn for mine synder, og utslett all min skyld!» (Sal 51.11). I bønner ligger overbevisningen om at Gud kan tilgi synder. Han har en ganske annen makt enn vi har.

Elsker meg

5. Det springende punkt i bønner er at: *Gud elsker meg*. Når jeg ber, tilkaller jeg ikke en ukjent servicemann fra et firma jeg har lest om i telefonkatalogen. Nei, vi søker Gud i bønn fordi han har latt oss få vite at han har oss kjær. Han har omsorg for oss. «For det er ikke tillit til våre rettferdige gjerninger at vi bærer vår ydmyke bønner fram for deg, men i tillit til din store barmhjertighet.» (Dan 9.8b). Bønner bestyr-

ker og utdyper bildet av Gud som kjærlighetens Gud.

Disse fem trekk ved bønnens gudsbilde viser at vi sier vesentlige ting om Gud når vi ber til ham. Har vi et gudsbilde som ikke har plass for ett eller flere av disse trekk, kan det bli vanskelig å be. Den grunnleggende betingelse for bønn er at vi står *overfor* Gud og kan tale *til* ham.

Spørsmål til repetisjon og samtale:

- 1) Hva slags konsekvenser får det for vårt Guds-bilde at vi praktiserer bønn?
- 2) Hva slags konsekvenser får det for vårt bønneliv at vi tror på en personlig Gud?
- 3) Hvilke trekk er de viktigste i det vi kan kalle «bønnens gudsbilde»?

Foto: KPK

I forbindelse med at Kongen i statsråd har gitt Det teologiske Menighetsfakultet rett til å dele ut graden dr. theol., har Lys og Liv bedt en del habile personer svare på følgende:

Hvilken betydning tror du det får for de teologiske miljøene i Norge at MF har fått adgang til å kreere teologiske doktorer?

Generalsekretær Odd Bondevik, Misjonsselskapet:

Stimulere til prosjekter

Først vil jeg gratulere MF med vedtaket. Det var på tide at det største teologiske fakultet i Norge fikk adgang til å kreere teologiske doktorer!

Jeg er ikke kjent med hvordan MF vil legge opp sin ordning, men jeg regner med at den også vil innebære et program for utdanning av forskere. Da vil det få betydning – ikke bare på MF – men også i andre teologiske miljøer. Etter min mening bør MF også arbeide mer bevisst med å legge opp et forskningsprogram og stimulere folk til å gå inn i bestemte prosjekter, som enkeltpersoner eller som gruppe. Jeg tror man tenker for tradisjonelt i Norge, en overlater den enkelte forsker for mye til seg selv.

Førøvrig mener jeg at vi ikke må gi opp tanken om også å få godkjent en grad nr. 2 («dr. artium»). Den kan få betydning for søsterkirker i andre verdensdeler.

Sjefsredaktør Helge Kjøllesdal, Vårt Land:

Kompletterer MF's funksjoner

Jeg tror ikke betydningen av tildeelingen bør overvurderes. Når jeg hilser dette vedtaket med glede, er det først og fremst fordi det kompletterer MF's funksjoner som et fullverdig akademisk lærested.

Det kan tenkes at «konkurransen» med Universitetets teologiske fakultet på dette området kan føre til at veiledningen blir bedre for dem som arbeider med avhandlingene. Håpet er at flere foretar mer matnyttige temavalg som kan komme kirken og teologien som helhet til gode. I dag bruker MF og NAVF altfor mye ressurser og tid på prosjekter i den frie forsknings navn som er så marginale at de knapt kan forsvares ut fra et sunt, kristent forvaltningsperspektiv. Det bør ikke lenger være opp til den enkelte å finne sin lille og spesielle nisje som har svært liten interesse utover et snevert miljø.

Rektor Bjarne Kvam, Norsk Lærerakademi:

Ei anerkjennning av dei frie høgskulane

Først vil vi ved NLA ønske MF til lukka med retten til å tildele doktorgrad. Det er ein lang kamp som nå har ført fram til siger. Ein verknad av dette, er at det no og «drypp på klok-karen». Dette er ei anerkjennning av dei frie høgskulane. Vedtaket inneber at fagleg kvalitet skal avgjere retten til å tildela eksamener og grader, ikkje om institusjonen er offentlig eller privat. Dette bør, og vil, inspirera til ein fagleg ny giv både på MF og hjå oss andre.

Det er vidare eit historisk vedtak. Ein årelang monopolsituasjon er broten. Kva konsekvensar dette vil få for den institusjonen som har hatt einretten, kan vi tenkja fleire tankar om, men det skal liggja her. I alle høve har vi nå fått konkurrerende institusjonar. Det vil koma til å synleggjera at akademisk nivå ikkje nødvendigvis tyder likskap.

Dette har store utdanningspolitiske konsekvensar. Hernes-utvalet skisserer kven som skal kunne gå inn i vurderingskommissjonar for vitenskapleg kompetanse. Ved at MF no kan tildele doktorgrad, vert det opna for eit breiare sett av vurderingskriterier.

I tillegg kan ein venta at dette får innverknad på typen av forskningsoppgåver som vert tekne opp.

MF vil nok måtte intensivera arbeidet med forskarutdanning og rettledning, og det er noko som vil koma andre teologiske miljø til gode, som til dømes NLA.

Dekanus Magnar Kartveit,
Misjonshøgskulen:

Fagleg standard vert sikra

Ein kan gå ut frå at det på dette området vil bli ei liknande utvikling som når det gjeld teologistudiet. Her kan ein leggja merke til i alle fall to tendensar gjennom dette hundreåret: For det første har det faglege innhaldet i teologistudiet blitt styrkt, og for det andre har det blitt skapt nye pedagogiske opplegg for studiet.

Eg trur det faktum at to forskjellige fakultet kan tildela graden dr. theol., vil gagna norsk teologisk forskning på den måten at den faglege standarden vil bli sikra. Men eg rekner ikkje med at det er grunn til å otast ein konkurranse om høgast nivå.

I tillegg til dette, vil dei skapande evnene sikkert bli tatt i bruk når det gjeld forskarseminar, metodedrøftingar, forskarretteleing osv. I det heile vil forskarutdanninga vinna ved den situasjonen som nå er skapt.

Dersom noko av dette skjer, vil kyrkja få auka både kvalitet og seriositet. Begge deler er viktige for at evangeliet skal gå fram, både når det gjeld vårt land og verda elles.

MF i spørretimen

Stortingsrepresentant

Marit Nybakk kritiserer utdanningsminister Einar Steensnæs for å ha gitt Menighetsfakultetet retten til å tildele doktorgraden. Hun går ikke inn i en faglige vurdering av departementets avgjørelse men stiller spørsmålsteget ved framgangsmåten. Stortinget burde uttalt seg først mener hun.

Anklagen mot utdanningsministeren om å være «MF-mann», skyter over målet. Den ellers så fornuftige Ap-representanten er med dette iferd med å varme opp gamle ideologiske matrester. Vi trodde snart disse var modne for avfallsdunken.

MF har lenge

søkt om å kunne vurdere doktoravhandlinger og administrere disputanser. Det er Kongen i statsråd som har myndighet for å vurdere om betingelsene for dette blir oppfylt. Det gjelder også for private høyskoler. Når Nybakk krever drøfting i Stortinget, må det bety at saken trenger ekstraordinær behandling.

Etter vår

oppfatning er det ene og alene en institusjons faglige kvalifikasjoner som bør telle når man skal vurdere dens akademiske kompetanse. Dette har ikke Nybakk tatt stilling til. Det bør hun gjøre før hun uttaler seg. Skulle Stortinget komme fram til at utdanningsministeren har gitt løyve på sviktende faglig grunnlag, oppstår det naturligvis en politisk sak. Men det er altså ikke påvist. Og da må utspillet bunne i andre motiver, for eksempel at en privat høyskole ikke skal få en slik rett bare fordi den er privat. Det er sant å si et usaklig argument i forhold til faglighetskrav. Det er ideologiske betinget.

Vi trodde

sant å si at fordommene mot Menighetsfakultetet ikke var fullt så seiglivede som dette utspillet gir inntrykk av. Men fortsatt ser det altså ut til at MF må gå politiske holmeganger hver gang noe nytt skal gjennomføres som trenger statlig godkjenning. Den tid burde for lengst være forbi.

(Lederartikkel i Vårt Land, torsdag 19. april 1990)

Forstanderskapsmøtet 1990 markerte avslutningen for generalsekretær Jens-Petter Johnsen's fem-årsperiode som styreleder ved Menighetsfakultetet. Å være styreleder ved MF blir av Johnsen selv karakterisert som «ett av de mest arbeidskrevende tillitsverv man kan ha i Den norske kirke».

Som styreleder har Jens-Petter Johnsen stått sentralt i arbeidet med å planlegge strategien for fakultetets framtid, og et utdrag fra hans programtale kan stå som en oppsummering fra den avtappende styreleder.

Et fornyet og integrert menighetsfakultet

Fremtidsbilde

Det er i «MF 2008» tegnet tre fremtidsbilder av Menighetsfakultetet. Vi finner en skisse av – et tilpasset MF – et fornyet MF – et isolert MF. Vi vil et fornyet Menighetsfakultet. Fornyelsesbildet er ikke et tilpasset MF. Det er et bilde av et Menighetsfakultet i tiden, men uten å bli lik tiden. Fornyelsesbildet er ikke et isolert MF, men et integrert MF. Ikke en integrasjon som fører til oppløsning eller tilpasning. Men med sin historiske egenart og bevisste profil lever Menighetsfakultetet med i kirkens og samfunnets liv som et åndelig kraftsentrum. Menighetsfakultetet vil være noe andre ikke er., og dette skal kjennes på våre gjeminger. Studenter, prester og menigheter skal merke at MF realiserer sine bærende ideer, til fornyelse for Menighetsfakultetet og for vår kirke. Et fornyet Menighetsfakultet er et integrert Menighetsfakultet, der Menighetsfakultetet får bety noe for alle nivåer i kirke og organisasjoner.

Hva er det viktig å satse på for å fremme en slik integrasjon? Jeg vil peke på noen områder som jeg tror er viktige.

Akademisk institusjon og/eller en yrkesutdannende institusjon Menighetsfakultetet skal fortsatt være et «lærd fakultet». Teologisk forskning skal fortsatt stå høyt i kurs. Det vil dog lett oppstå en spenning mellom Menig-

hetsfakultetet som en akademisk institusjon og en institusjon som er yrkesutdannende. Dette spenningsforhold kan virke destruktivt, men skulle etter sin art være berikende i et teologisk miljø. Teoretisk kunnskap og opplæring til å anvende denne, er to sider av samme sak, men det krever en balanse. Og jeg tror at en slik balanse ved Menighetsfakultetet krever en langt sterkere satsning på den praktisk-teologiske forskning og utdanning. Jeg vil foreslå en praktisk-teologisk avdeling ved Menighetsfakultetet der både det nåværende praktikum og kateketseminaret inngår. Jeg ser for meg at det ved denne avdelingen drives kirkeforskning hvor inngår blant annet også fagfelt som sosiologi og pedagogikk. En avdeling der det er økonomi til å engasjere forskere. Kirkeforskningen er det ingen grunn til å la andre ta hånd om i vår kirke. Også denne avdelingen ved Menighetsfakultetet bør kunne få sin professorstilling, professor i praktisk teologi.

Jeg tror en slik utbygget avdeling vil føre teologien på Menighetsfakultetet nærmere livet og integrere Menighetsfakultetet i kirkens og organisasjonenes liv. Den praksisundervisning som praktikumsstudentene allerede i dag har, har gitt oss gode erfaringer ved nærmere kontakt mellom studenter og veiledere, mellom Menighetsfakultetet og kristenlivet. Det gir institusjonen en

nærhet til livet som hindrer isolasjon og fremmer integrasjon.

Ekstern virksomhet

Et fornyet og integrert Menighetsfakultet må i større grad enn i dag påta seg «eksterne oppdrag».

Det er svært nødvendig at det utvikles et bredt etterutdannings-tilbud for prester, kateketer og lærere. I dag har dette begrenset omfang i vår kirke. Det meste ivaretas av Presteforeningen, og vår egen innsats er svært beskjeden. Det er ingen grunn til at vår kirkes største undervisningsinstitusjon ikke skal ivareta også et bredt etterutdanningstilbud for kirkens lærere og prester.

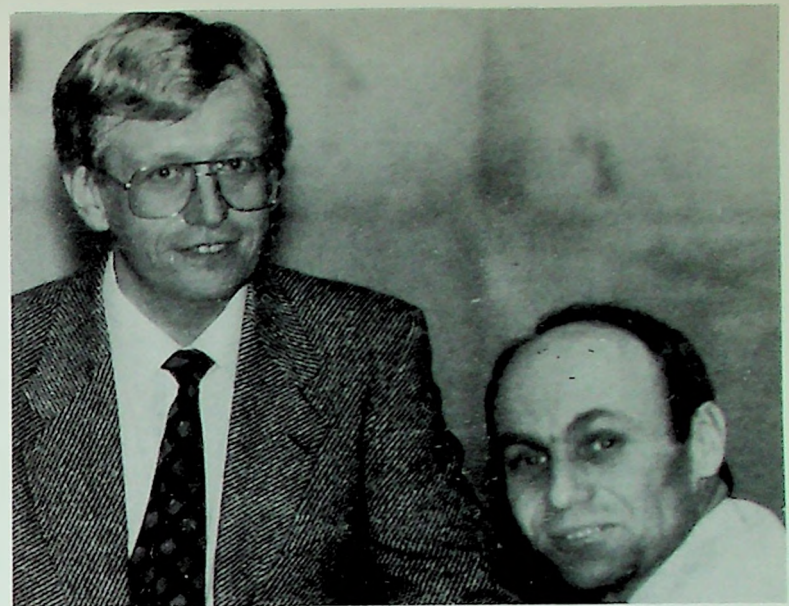
Mange av kirkens organer har behov for utredninger, undersøkelser og forskningsprosjekter. Som den institusjon i kirken som bør ha bredest kompetanse for kirkeforskning, bør Menighetsfakultetet derfor påta seg oppdragsforskning for kirken. MF's kursvirksomhet må økes betydelig, – dels ved eksterne kurs, dels ved omlegging av forelesningsrekker til åpne kursdager. Undervisnings-tilbud bør «utplasseres» slik det er under utredning i Tromsø. Mange av disse tjenestene bør kunne gi økt inntjening, noe som fakultetet er avhengig av for å kunne realisere dem.

En rask synlig fornyelse er viktig!

Det er viktig at Menighetsfakul-

tetet raskt får tegnet bilde av et fornyet MF for våre omgivelser. En praktisk-teologisk satsning med forskning og ovennevnte eksterne virksomhet må raskt få tilført så store ressurser at MF gjennom dette blir positivt synlig for kirken. Det er nødvendig både for institusjonen selv og kirken.

Gjennom den ovennevnte utredningene foreligger det en rekke gode forslag og ideer. Svakheten ved «MF 2008» er uten tvil at den i sin handlingsplan er for omfangsrik og lite prioritert. Mitt bidrag til denne prioriteringen som må skje, er at de to nevnte områder, – den praktisk teologiske avdeling og den eksterne virksomheten med vekt på etterutdanning bør settes først i videre planlegging og økonomisk forvaltning.

Avtroppende styreleder i samtale med forstanderskapets leder.

VERVER:	Svaravtale
Navn:	
Adr.:	
Postnr.: Sted:	Til: MENIGHETSFAKULTETET Gydas vei 4 0363 OSLO 3
Ønsker vervepremie: ☐ «EN BØNNEBOK» ☐ «BØNN TIL GUD»	
Navn:	Navn:
Adr.:	Adr.:
Postnr.: Sted:	Postnr.: Sted:
Navn:	Navn:
Adr.:	Adr.:
Postnr.: Sted:	Postnr.: Sted:
Navn:	Navn:
Adr.:	Adr.:
Postnr.: Sted:	Postnr.: Sted:
Navn:	
Adr.:	
Postnr.: Sted:	

Retur:
MF Kartotek
Gydas vei 4, 0363 Oslo 3

Ved varig adresseendring vennligst returner bladet med påført ny adresse.

Fra fjerne land...

Fire kirkeledere fra Filipinene besøkte Norge i forbindelse med Kirkens Nødhjelp sin fasteaksjon. De avla også MF et besøk, der de blant annet traff dekanus, professor Magne Svæbø, og informasjonssjef Trond Solvang.

(Foto: Nils-Petter Enstad).

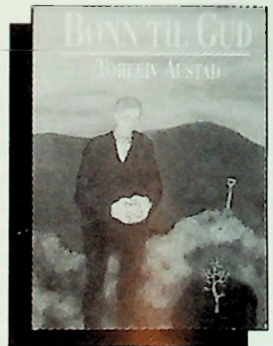
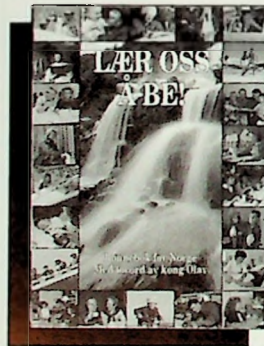

*Motta
flotte vervepremier
du også!*

Gjennom en vervekampanje ønsker vi å nå ut til enda flere med informasjon fra Menighetsfakultetet. Hjelp oss derfor ved å verve nye Lys og Liv-abbonnenter – og husk:

Lys og Liv er GRATIS!

VERV 3,
OG BLI MED I TREKNINGEN
OM 7 GAVEKORT
Å 500,- HOS:

VERV 7, ELLER FLER
SÅ FÅR DU TILSENDT

«EN BØNNEBOK» (VERDI 68,-)

ELLER

«BØNN TIL GUD» (VERDI 74,-)